

ΑΠΟ ΤΑ ΧΡΟΝΙΚΑ ΤΟΥ ΑΓΩΝΟΣ

Η ΣΦΑΓΗ ΤΗΣ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ

Τι διηγήθηκε ένας γέρος Σαμοθρακιώτης αγωνιστής. Το κήρυγμα της 'Επανάστασεως. Οι κάτοικοι της Σαμοθρακίης παίρνουν τὰ όπλα και κηρύσσουν την έλευθερία τους. Η άρμειλικη τιμωρία των Τούρκων. Η τρομερή σφαγή. Το ρυάκι του αίματος. Η επί δρομές των πειρατών, κτλ.

ήσος Σαμοθράκη, που μās έγινε περισσότερο γνωστή από τὸ ομόνυμο έργο τὸ ἀειμνήστου 'Ιονος Δραγούμη, μετά την πτώση τῆς Αὐτοκρατορίας τοῦ Βιζαντίου έλαβε και αὐτὴ ὄχι έπαση και τὰ ἄλλα νησιά τοῦ Αἰγαίου, δουλώθηκε δηλαδή στοὺς Τούρκους κατακτητῆς. 'Όταν όμως, έπειτα ἀπὸ τέσσερες αἰῶνες, ἀντήρησε τὸ σάλπισμα τῆς ἐθνεγεσίας και ὅλα τὰ ἠλόδουλα μέρη ἄρχισαν νὰ ξυνανοῦν ἀπὸ τὸν μικρόχρονο λήθαργο τῆς σκλαβιάς, ἡ Σαμοθράκη μὲ τοὺς φίλοι φιλελευθέρους κατοίκους τῆς, ἐπανεστάτησε μετὰ τῶν πρώτων.

Ἀλλὰ οἱ κάτοικοι τοῦ μικροῦ νησιῶ τιμωρήθηκαν πολὺ σκληρὰ ἀπὸ τοὺς κατακτητῆς γιὰ τὸ πρωξικόπημά τους. Δυστυχῶς δὲν ὑπάρχει κομμὰ ἐγγράφη μαρτυρία γιὰ τὴν καταστροφή τῆς Σαμοθράκης, ἐκτὸς ἀπὸ τὴ μοναδικὴ αὐτὴ φράση κάποιου ξένου συγγραφέως: «Κατὰ τὸν ἀγῶνα τῆς ἀνεξαρτησίας, οἱ Τούρκοι ἐπέτεθησαν κατὰ τῆς Σαμοθράκης και κατέστρεψαν τὸ φιλελευθέρου νησι».

Κάποιος δικὸς μās όμως ιστορικῶς πρόφτασε ζωντανὸ ἕνα γέρο Σαμοθρακιῶτη, ὁ ὁποῖος εἶχε λάβει μέρος στὸν ἀγῶνα και ὁ ὁποῖος τοῦ διηγήθηκε λεπτομερῶς τὰ σχετικά περιστατικά. 'Ιδοῦ λοιπὸν τὰ καθέκαστα τῆς καταστροφῆς, σύμφωνα μὲ τὴν ἀρήγησι τοῦ γηραιοῦ Σαμοθρακιῶτη.

Προτοῦ ἐκραγεῖ ἀκόμη τὸ ἐθνικό κήρυγμα τῶν Ἑλλήνων, πέρασε ἀπὸ τὴ Σαμοθράκη ἕνα ἑλληνικό πλοῖο, ὁ πλοίαρχος τοῦ ὁποῖου συνέστησε στοὺς προσεστὸς τοῦ νησιῶ, μὸς πληροφορηθῶν τὴν ἐκρηξί τῆς ἐπανάστασεως, νὰ διώξουν τοὺς λίγους Τούρκους που βρισκότουσαν ἐκεῖ και ν' ἀναλάβουν οἱ ἴδιοι τὴ διοίκησι τῆς Σαμοθράκης.

Οἱ κάτοικοι ἄκουσαν τὰ λόγια του μ' ἐνθουσιασμό και ὀφιστήσαν πιστι και ὑποταγη στοὺς ἀρχηγούς τοῦ κινήματος. 'Ετσι, ὅταν κατὰ τὸν Ἀπρίλιο τοῦ 1821 τοὺς διαβιάστηκε σχετικὴ προκήρηξι τοῦ Ἑλληνικοῦ Στόλου, δήλωσαν στὸ Μουδῖοη τοῦ νησιῶ ὅτι ἀνακηρύσσονται ἐλευθέρου και παῖουν περὶ νὰ πληρώνουν φόρους στὸ Σουλτάνο. Δημογοέρον τότε τοῦ νησιῶ ἦταν ὁ Χατζῆ-Γιώργης.

Ἡ εἶδησι τῆς στάσεως τοῦ νησιῶ έγινε γνωστὴ ἀμέσως στὴν Κωνσταντινούπολι, ἀλλὰ ἡ Τουρκικὴ Κυβέρησι ἦταν πλεγμαμένη σὲ σοβαρότερες ἀσχολίες μ' ἔκανε τὴν ἀδιάρρησι γιὰ μερικοὺς μῆνες. Στὸ μετὰ οἱ κάτοικοι, ὑπὸ τὴν ἀρχηγία τοῦ Χατζῆ-Γιώργη, τοῦ μόνου σχεδὸν γραμματισμένου στὸ νησι, ἔλαβαν μέτρα ἀμύνης και ἀχύρωσαν μερικὰ μέρη, περιμένοντας ἀπὸ μέρη σὲ μέρη τὸν ἐρχομὸ τοῦ τουρκικοῦ στόλου.

Ἡ ἀδέβαιη αὐτὴ κατάσταση βάσταξε πῶλον καιρό. Οἱ ἐπαναστατημένοι κάτοικοι τῆς Σαμοθράκης δὲν ἔχουν ὄπλα και πολεμοφόδια, ἀλλ' οὔτε και φροντίσαν νὰ ἐξοικονομήσουν. Ἡ ἀμείνεία τους ἔτσι έγινε ἀφορμὴ τῆς καταστροφῆς των, μās καταστροφῆς ἀπὸ τῆς φοβερότερες περὶ ἀναφέρει ἡ ἱστορία μās.

Ὁ πληθυσμὸς τοῦ νησιῶ ἐκείνη τὴν ἐποχὴ ὑπολογίζοταν σὲ 10,000 περίπου ψυχές. 'Ιδοῦ τί γράφει σχετικῶς κάποιος ξένος περιηγητῆς μὲ ἡμερομηνία 22 Μαρτίου 1801: «Δυποῦναστε πὸν δὲν μπορούμε ν' ἀποβιάσασθε στὴ Σαμοθράκη. Οἱ ναῦτες μās βεβαιῶνουν ὅτι τὰ δάση και οἱ κάμποι τῆς εἶνε πάρα πολὺ ὠραία και καθόλου κατώτερα ἀπ' ὁποιοῦδήποτε ἄλλου νησιῶ τοῦ Ἀρχιπελάγους. Στὸ νησι ὑπάρχει μιὰ πόλις μονάχη, στὴν ὁποία κατοικοῦν 3,000 ἑλληνικῆς οἰκογένειας και λίγοι Τούρκοι».

Ἡ Ὑψηλὴ Πύλι ἀργῶσος βέβαια, ἀλλὰ δὲν σκόπευε ν' ἀφήνη ἀτιμώρητους τοὺς Σαμοθρακιῶτες. 'Ετσι, τὴν 1η Σεπτεμβρίου 1821 ὁ Καπουδάν Πασάς μὲ τὸν στόλο του προσήγγισε στὴ νοτιοδυτικὴ παρὰλι τῆς Σαμοθράκης και ἀποβιάσε στὴ θέσι Μακρυλιές χιλίους

στρατιῶτες γιὰ νὰ ὑποτάξουν τοὺς ἐπαναστατημένους νησιῶτες.

Προτοῦ ὁ τουρκικὸς στρατὸς ἀρχίσει τῆς ἐχθροπραξίες, ἔστειλε, ὅπως λέγεται, πρέσβεις γιὰ ν' ἀνταμῶσουν τοὺς ἐπαναστῆτες και ν' ἀξιώσουν ἀπ' αὐτοὺς νὰ ὑποταχθῶν. Ὁ ἀρχηγός τους όμως, ὁ ἀτρόμητος Χατζῆ-Γιώργης, τοὺς ἀπάντησε ὡς ἐξῆς:

— 'Εμεῖς δὲν ἔχομε νὰ δώσουμε περὶ φόρους, ἀλλὰ μαροῦτι και μολύβι. Προτιμοῦμε νὰ πεθάνομε λεύτεροι παρὰ νὰ ζοῦμε σκλάβοι...

Ἡ ἠρωικὴ αὐτὴ ἀπάντησι ἐξαγρίωσε τοὺς Τούρκους. Ἀποφάσισαν λοιπὸν νὰ καταλάβουν διὰ τῆς βίας τὸ νησι.

Ἡ πρώτη συμπλοκὴ μετὰ τῶν ἀντιπάλων ἔλαβε χώραν στὴ θέσι Μύλων. Οἱ Ἑλλήνες ἔχουν προλάβει ν' ἔπασαν τὰ ἠρώματα. Ὅταν οἱ Τούρκοι ἔφτασαν σὲ μικρὴ ἀπόστασι ἀπ' αὐτοὺς, δέχτηκαν μιὰ δυνατὴ ὀμβρονητία και ἀρκετοὶ ἀπ' αὐτοὺς ἔπεσαν κάτω πληγωμένοι. Ἡ ἀπεσοδόκητη αὐτὴ προσβολὴ ἐτρόμαξε τοὺς Τούρκους και τοὺς ἔκανε νὰ ὀπισθοχωρήσουν. Μόλις όμως βεβαιώθηκαν πὸς οἱ ἐχθροὶ τους ἦσαν λίγοι, πῆσαν πάλι θάρρος και ὄρμησαν ἀκατάρητι ἐναντίον τους. Οἱ Σαμοθρακιῶτες δὲν μπόρεσαν ν' ἀντισταθῶν ὡς τὸ τέλος και ἔτσι οἱ Τούρκοι ἔμειναν ἀλύτοιοι κήριοι τῆς καταστάσεως.

Τότε, ἀντὶ νὰ περιοριστοῦν στὴν εὐκόλη νίκη τους, χίμηξαν μὲ ἄγριοις ἀλαλαγμοῦς στὴ γειτονικὴ κομῶπολι και ἐπέτεθησαν κατὰ τῶν κατοίκων. Ἡ γυναῖκες, τὰ παιδιὰ και οἱ γέροι που βρέθηκαν μπροστά τους, ἔπεσαν θύματα στὴ λύσσα τῶν ἐπιδρομέων.

Ἡ σφαγὴ και οἱ διωγμοὶ όμως δὲν περιορίστηκαν μόνον ὡς ἐκεῖ, ἀλλὰ συνεχίστηκαν μερικῆς μέρες ἀκόμα.

Ὅσους ἀνθρώπους ἔπασαν οἱ Τούρκοι κατὰ τῆς τρεῖς πρώτες μέρες, τοὺς πῆσαν και τοὺς φυλάκισαν. Κατόπιν τοὺς μετέφεραν στὴν ὄχθη τοῦ κοντινοῦ ρυακιοῦ και ἐκεῖ ἄρχισαν νὰ τοὺς σφάζουν σάν ἀρνιά.

Τὸ νερὸ τοῦ ρυακιοῦ έγινε βλο κατακόκκινο ἀπ' τὸ αἷμα τῶν ἀδῶων. Ὑπολόγεται ὅτι μέσα σὲ μιὰ μέρα σφάχτηκαν σ' ἐκεῖνο τὸ μέρος ἑκατόκωσια άτομα. Διασώζεται μάλιστα ἀκόμη σχετικὴ φράσι, κατὰ τὴν ὁποία οἱ σημερινοὶ κάτοικοι τοῦ νησιῶ, ὅταν θέλουν νὰ κατηγορήσουν ἕνα συμπατριῶτη τους ὡς ἀνανδρῶ, τοῦ λέν ὅτι «βαστείε ἀπὸ τοὺς ἑκατόκωσιους».

Ἀλλὰ και τῆς ἀκόλουθες ἡμέρες οἱ ἐπιδρομέες ἔτρεξαν ἀπάνου στὰ βουνὰ καταδιώκοντας και παρεβολῶντας τοὺς ἀνθρώπους σάν ἀγρίωμα. Τὸ ἀνθρωποκνηρητὸ αὐτὸ βάσταξε περίπου ἕνα μῆνα. Ὁστόσο, μερκοὶ ἀπὸ τοὺς κατοίκους κατορθῶσαν νὰ σωθῶν φεύγοντας μὲ περαστικά παρὰβια. Ἄλλοι πάλι κρυφτηκαν μέσα σὲ σπηλιές ἀπόκρημνον βράχων και ἔτσι γλύτωσαν.

Φεύγοντας οἱ Τούρκοι, πῆσαν μασὺ τους δύο σὰ παιδιὰ ἔχουν μείνει ζωντανὰ, γιὰ νὰ τὰ πουλήσουν κατόπιν στὰ σκλαβοπάζαρα.

Ὅταν οἱ Σαμοθρακιῶτες πὸν ἔχουν καταπύει στις ἀπλησίαστες βουνοκορυφές, βεβαιώθηκαν πὸν ἔχουν ἀναχωρήσει τῶν Τούρκων, κατέβηκαν στὴν κομῶπολι και ἅμα μετρήθηκαν, βρέθηκαν μόνον ἑκατό. Στὸ μετὰ τῶν γύρισαν και ὅσοι ἔχουν φύγει μὲ τὰ πλοῖα, ἄλλοι τρακόμοι και αὐτοὶ. Ὁστόσο ἀποφάσισαν ὀλο μασὺ νὰ ξαναρχίσουν τὴν προηγουμένη ζωὴ τους.

Ἀλλὰ ἡ δυστυχία τῶν κατοίκων δὲν σταμάτησε ἐδῶ. Ἡ σφαγὴ τῶν Τούρκων εἶχε προξενήσει τόσο φόβο στοὺς νησιῶτες, ὡστε ἅμα ἔβλεπαν νὰ ἀποβιάζεται κανένας ξένος και μάλιστα Ὁθωμανός, ἀφιναν τὰ σπῆτια τους και ἔτρεχαν στὰ βουνὰ.

Τὴν ἀρχελογικὴ τους αὐτὴ κατάσταση τὴν ἐκμεταλλεύθηκαν τότε διάφοροι πειρατῆ, προπάντων Τουρκαλβανοὶ, οἱ ὁποῖοι, κάνοντας ἐπιδρομῆς στὴ Σαμοθράκη, λήστευαν τοὺς κατοίκους τῆς, ἄρπαζαν τὰ ζῶα τους και ἐν γένει ἔκαναν ὄχι ἥβλαση, χωρὶς νὰ δύνουν λόγο σὲ κανένα. Ἡ ἔλεση αὐτὴ κατάντια βάσταξε ὀχτὸ ὀλόκληρα χρόνια, μέχρι τοῦ 1829. Στὸ δίστημα αὐτὸ ἔγιναν πολλῆς ἐπιδρομῆς και τὸ νησι λεηλατήθηκε ἐπανειλημμένως. Γι' αὐτὸ, ὅταν στὸ τέλος ἀπελευθερώθηκε, δὲν εἶχε μείνει πέτρα ἀπάνου σὲ πέτρα και ἦταν ἀδύνατο περὶ στοὺς κατοίκους νὰ ξαναβροῦν τὴν παλῆ τους εὐπορία που εἶχε χαθεῖ περὶ γιὰ πάντα, ἔπειτα ἀπ' τὸ καταραμένο φθινόπωρο τοῦ 1821...

Ὁ Καπουδάν Πασάς.